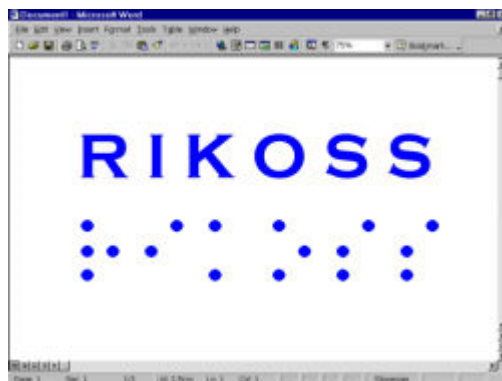

RIKOSS

letnik 10, številka 1 / 2011

ISSN 1854-4096

[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik, [Marino Kačič](#)

Lektoriranje: Albert Kolar (L: AK)

Naročnikov v digitalni in zvočni obliki: 1440

Opozorilo: Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča

=====

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

KAZALO

1. UVODNIK: Metoda odprtega prostora.

(... In vabilo v E-skupino "pomagajmo si" za več samostojnosti in neodvisnosti)

Marino Kačič

2. AVTOPORTRET: Nina Zavašnik

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Nekaj sovražnega je v deželi tej

Slavica Zupanič

4. INTEGRACIJA: Bojevniki za pravice slepih

Ivan Hrovat

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Novi prometni zakoni

Brane But

6. TESTIRALI SMO: telefoni z zaslonom na dotik ali zakaj imajo ozkoprsti prednost

Jožef Gregorc

7. DOBRO JE VEDETI: Koledar ter Slepi in slabovidni 1. del

Boštjan Štefanič

8. NAMIGI IN NASVETI: Kako za vedno izbrisati datoteke, Arhiviranje in obnova e-pošte in stikov

Brane But

9. OGLASNA DESKA: Samsung Galaxy Tab dostopen tudi slabovidnim

Robert Hrovat Merič

10. NOVIČKE: Izšel novi talks 520.3, I-Net prehaja v Banko IN, Uporabniku prijazna spletna banka, Mobilniki Nokia z operacijskim sistemom Windows Phone 7?, Povečajmo število prenosov datotek v spletnem brskalniku Mozilla Firefox, Razvezan dostop za Telekomovo optično omrežje

Boštjan Štefanič

1. UVODNIK: **Metoda odprtega prostora.**

(... In vabilo v E-skupino "pomagajmo si" za več samostojnosti in neodvisnosti)

Avtor/ urednik: *Marino Kačič*

L: A.K.

[Pošlji komentar](#)

V dosedanjih uvodnikih sem bil večkrat kritičen do obravnavane teme. Tokrat pa bom opisal način, kako smo lahko bolj konstruktivni in učinkoviti v okviru svojih organizacij ali drugih aktivnosti, v katere smo vključeni. Pokazal bom zametek primera dobre prakse (ki ima še svoje slabosti) in vas povabil, da se vključite v E-skupino "pomagajmo si" za več samostojnosti in neodvisnosti, da skozi to informacijsko obliko ljudje z okvarami vida ustvarimo odprt prostor sodelovanja, v katerem si delimo izkušnje, znanje, informacije in se tako drug od drugega učimo.

Od nezrelega k zrelemu vedenju

Pred kratkim sva z našim lektorjem Albertom Kolarjem imela daljši telefonski pogovor o sodelovanju. Pogovor je potem prešel na teme o učinkovitosti oz. neučinkovitosti, o konstruktivnosti oz. nekonstruktivnosti, o zrelosti oz. nezrelosti naše družbe, naših političnih, državnih in javno-civilnih organizacij. Naj takoj povem, da nisva klepetala in opravljala, temveč sva se poskušala držati načela izmenjave vsak svojih pogledov in svojega načina razmišljanja z iskanjem predlogov, kako bi lahko prispevala, da bi bilo drugače. Pri tem sva bila enotna, da načini, ki jih pogosto uporabljamo, niso konstruktivni, temveč so bolj branjenje lastnih interesov, pozicij in pogosto nevednosti. V pogovoru je omenil en zanimiv "pristop odprtega prostora", ki sovпада z mojimi izkušnjami in razmišljanjem, da smo konstruktivni, če prispevamo nekaj (bodisi v pogovoru ali v delu) in smo destruktivni in/ali nezreli, če le kritiziramo v smislu, da bi vsi morali za nas nekaj narediti, le mi ničesar. V prvem primeru prevzamemo nekaj odgovornosti nase in nekaj naredimo, v drugem primeru prenašamo odgovornost na druge in se obnašamo pokroviteljsko, vsevedno in največkrat domišljavo.

Metoda odprtega prostora

Metoda oz. pristop odprtega prostora (ang. [Open place approach](#)) je koncept, ki omogoča združevanje različnih potencialov in pripravljenosti ljudi, da nekaj storijo na nekem področju. Tak primer je bila akcija "očistimo Slovenijo". Akcija na začetku ni imela točno določenega cilja. Imela pa je skupen namen in zaznavanje, da je okolje vedno bolj onesnaženo. Tistih, ki so le kritizirali in kazali s prstom na druge krivce, ni bilo v tej akciji. Sodelovali so tisti, ki so hoteli nekaj prispevati. To so bili ljudje iz različnih strok, krajev, starosti in različnih načinov razmišljanja. Skupna jim je bila misel, da je potrebno nekaj narediti za čistejše okolje.

Pristop odprtega prostora je uporabna metoda za sestanke, organizacijo srečanj ali dogodkov, konferenc in drugih oblik aktivnosti, kjer se osredotoča na poseben in pomemben namen ali opravilo, vendar se začne brez dnevnega reda ali točno določenega cilja. Ima pa skupen namen ali skupno temo (WEB 1). Prav zato se imenuje "pristop odprtega prostora". Namesto določenega cilja ali dnevnega reda, se

začne aktivnost z odprtim dialogom o ciljih in načinih dela na skupno temo, ki nas je združila.

V pristopu odprtega prostora velja eno samo pravilo: " pravilo dveh nog, ki se glasi: Ko se znajdete v situaciji, ko niste pripravljeni nič prispevati, niti se učiti, uporabite svoje noge in odidite drugam (WEB 1, WEB 2, WEB 3). Poenostavljeno to pomeni, da ko ne moreš ali nisi pripravljen nič tvornega prispevati (nove ideje, delo, aktivnost) potem nima smisla biti zraven, zato odkorakaj drugam in nas pusti pri miru, da delamo. To pomeni tudi, da tukaj ni prostora za tiste, ki kritizirajo povprek, iščejo krivce v drugih, napake pri drugih, ustvarjajo nesporazume, se vtikajo v druge in podobno. Govoriti, kaj bi kdo moral narediti ali česa kdo ni naredil, je v okviru tega pristopa nezaželeno.

Za pristop odprtega prostora pa so značilna Štiri temeljna vodila (WEB 2):

1. Vsakdo je dobrodošel (Whoever comes is the right people),
2. Nič drugega se ni moglo zgoditi kot to, kar se je (Whatever happens is the only thing that could have),
3. Vsak trenutek je pravi za začetek (Whenever it starts is the right time),
4. Ko je konec, je pač konec (When it's over it's over).

Iz tega lahko razberemo, da se je zgodilo, kar se je (torej nima smisla mleti zakaj, in kako), da je vsak trenutek ustrezen, da nekaj naredimo in vsak človek primeren, da nekaj koristnega naredi oz. prispeva k spremembi. Če tega ne želi, bolje da odide drugam in pusti pri miru tiste, ki želijo nekaj narediti.

Owen Harrison, avtor pristopa in izraza (WEB 1, WEB 2) pravi, da pristop deluje najbolje, ko so prisotni naslednji štirje pogoji:

- 1) Visoka raven kompleksnosti, nalog, ki jih je treba opraviti ali rezultatov, ki jih je potrebno doseči,
- 2) Raznolikost ljudi, ki sodelujejo in / ali so potrebni za rešitve in delo,
- 3) Nevarnost dejanskega ali potencialnega konflikta, kar pomeni, da ljudi res skrbi osrednje vprašanje, ali namen, in
- 4) Nujen primer, kar pomeni, da je skrajni čas za ukrepanje oziroma bi morali ukrepati že včeraj.

Ta pristop je torej primeren za ljudi, ki zaznavajo isti problem in pa želijo nekaj prispevati k rešitvi. Zato odprti prostor, da je vsakemu udeležencu omogočeno ustvarjanje ciljev in aktivnosti od začetka naprej, kar vodi v samoorganizacijo skupine z ciljem skupnega reševanja problema ki ga zaznavajo. Tak pristop bi bil koristen v naših organizacijah: to je, da vsak nekaj prispeva, ali pa odkoraka drugam.

E-skupina "pomagajmo si" za več samostojnosti in neodvisnosti (Vabilo)

Približno pred desetletjem sem na spletu ustvaril e-skupino z namenom, da bi si ljudje z okvaro vida med seboj pomagali pri učenju in izmenjavi informacij. Menil sem, da je ogromno novih stvari in zato veliko potreb po učenju (zlasti v informacijski tehnologiji za ljudi z okvarami vida). Žal skupina v nekaj letih ni zares zaživela, zato sem jo ukinil. V lanskem letu pa so prišle pobude nekaterih članov, ki so bili vključeni v staro skupino, da bi bilo dobro, če bi jo ponovno oživili. Potem je stekla razprava o njenem imenu in rezultat je: "pomagajmo si". Imeli smo temo in namen, o cilju pa

smo začeli razpravljati, ko smo iskali ime za skupino. Potem, ko je bila nova e-skupina ustvarjena, je na moje prijetno presenečenje začela zelo živahno delovati. Pohvale vsem članom, še zlasti pa najbolj marljivim!

Nova e-skupina "pomagajmo si" za več samostojnosti in neodvisnosti deluje zadnje tričetr let preko elektronske pošte in je namenjena vsem ljudem z okvaro vida, njihovim podpornikom in simpatizerjem z namenom izmenjave informacij, delitev znanja, izkušenj, novic in iskanja pobud za nove rešitve s katerega koli področja življenja. To je sodoben način, ki preseže glavno oviro ljudi z okvarami vida, to je mobilnost, zato je edinstvena priložnost, da ustvarimo odprt prostor za sodelovanje. Predlagam in želim, da bi se v tem spletnem prostoru držali ključnega vodila iz modela odprtega prostora, ki je: pravilo dveh nog. To pomeni, da so zaželeni vsi tisti, ki želijo in so pripravljeni nekaj prispevati (kar pač znajo) in/ali se učiti. Tisti, ki pa bi radi kritizirali, ščuvali druge in napadali v smislu, kdo bi kaj moral, ker nečesa ni, pa je bolje, da odkorakajo nekam drugam.

Če se vam ta pristop zdi smiseln, če želite sodelovati, če se želite drug od drugega učiti in si želite deliti informacije, vas vabimo, da se vključite. Skupina je zaprtega tipa. Vključite pa se lahko preprosto tako, da pošljete sporočilo na e-naslov [urednika revije Rikoss](#). V tem sporočilu napišite, da se želite vključiti v e-skupino "pomagajmo si" in pripišite, da se boste držali pravil. Ta so: prepovedano je žaljivo ali nestrpno pisanje in prepovedano je pošiljanje e-smeti. Zaželeno pa je spoštljivost do drugih članov skupine in solidarnost, da z drugimi delimo znanje, izkušnje ter informacije.

Vabljeni!

Viri:

Web 1 (marec 2011): http://en.wikipedia.org/wiki/Open_Space_Technology

Web 2 (marec 2011): http://www.openspaceworld.com/brief_history.htm

Web 3 (marec 2011): <http://www.openspaceworldscape.org>

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: Nina Zavašnik

L: A.K.

[Pošlji komentar](#)

Rodila sem se sneženega četrтка v začetku marca 1985, okrog pol dvanajstih v Ljubljani. Pokojna babica je pravila, da gredo ljudje, rojeni pred poldnevom, v življenju navzgor. Ali je to le eden od ljudskih rekov, ki ne drži vedno - ali pa je kaj na tem?

Kmalu po rojstvu je mami opazila motne zenice ter da oči živobarvnim predmetom ne sledijo več. Izkazalo se je, da gre za sivo mreno, čez nekaj let pa se je kot posledica številnih operacij razvil glavkom. Tako je bila v prvih letih mojega življenja bolnica moj drugi dom.

Prva leta sem preživela v babičinem varstvu na veliki kmetiji pri Polhovem Gradcu. Bila sem klepetav otrok in znala sem se zaposliti. Najraje sem risala, kar je bilo moja strast vse do konca 1. letnika gimnazije, ko mi je vid nehal služiti, ali pa sem se igrala s plišastim lisjakom. Imela sem mačka Lisjačka, muco Muro in telico Luco, svoje male grabljice, poznala sem široko paleto travniških cvetic in rastlin ter pri pobiranju krompirja v svojo malo košarico – »cambah« nabrala le »tadebele« - da je bila košarica prej polna. Druga babica je razvijala moj pevski in spodbujala »risarski« talent.

Dve leti sem v vrtcu dvakrat tedensko obiskovala Cicibanove urice, sledila je mala šola, zatem pa vpis v 1. razred redne osnovne šole Miška Kranjca v Dravljah, ki sem jo po zaključeni nižji stopnji morala zapustiti, baje zaradi načete samopodobe, kot je ocenila psihologinja iz Zavoda za slepo in slabovidno mladino, ki me sicer ni nikoli videla. Tako sem osnovno šolo zaključila v zavodu in do takrat (verjetno tudi do danes) bila edini otrok, ki v tej ustanovi ni nikoli prespal. Starši so me vsak dan vozili domov, ne glede na to, do kdaj so trajale dejavnosti. Ves čas sem obiskovala obšolske dejavnosti izven zavoda, zaradi česar sem bila deležna raznih prepričevanj s strani zavoda, naj te dejavnosti opustim in se raje vključim v več zavodskih krožkov.

Na prehodu iz 2. v 3. razred OŠ sem med poletnimi počitnicami izgubila skoraj ves vid. Do takrat sem na levem očesu imela med 25 in 30 %, na desnem pa okrog 10 % ostanka vida. Kdaj sem ga izgubila na desnem, se niti ne spomnim, saj sem se situaciji le prilagodila in začela uporabljati le levo oko, je pa to bilo še pred vpisom v OŠ. Sprememba, ki sem jo opazila med dopustom na morju, ko nisem več videla brati svoje najljubše knjige Zgodbe o Francu, je s pričetkom novega šolskega leta terjala nove prilagoditve, nov način dela in na nek način se mi je spremenilo tudi življenje. Ker pa sem o prilagoditvah in vsem, kar zadeva moje šolanje v OŠ in gimnaziji v Rikossu že pisala, se bom tokrat osredotočila na druge stvari.

Po zaključeni osnovni šoli sem se vpisala na Škofijsko klasično gimnazijo v Šentvidu, kamor sem bila sprejeta po rednem vpisu in kjer sem leta 2004 maturirala. Istega leta sem se vpisala na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, študijski program Nemški jezik in književnost ter Hrvaški, srbski in makedonski jezik s književnostmi, oboje dvopredmetna nepedagoška smer, kamor sem bila prav tako redno sprejeta. V času študija sem štiri leta obiskovala lektorat bolgarskega jezika. Leta 2006 sem kot

najboljši študent v začetni skupini za nagrado prejela tritedensko štipendijo za poletni seminar bolgarskega jezika, literature in kulture v Velikem Tarnovem (Bolgarija). Leta 2008 sem se udeležila mednarodne poletne šole srbskega jezika, kulture in zgodovine v Novem Sadu (Srbija), leta 2009 pa sem iz mreže mobilnosti CEEPUS prejela štirimesečno štipendijo za mednarodno študijsko izmenjavo v Zagrebu (o njej sem pisala v decembrski številki 2009). Na obeh smereh sem diplomirala z odliko in upam si trditi, da sem si ravno z delom, natančnostjo, vztrajnostjo, potrpežljivostjo in znanjem pridobila vstopnico za doktorski študij v Gradcu, kamor sem se odpravila decembra 2010.

Z delom psov vodnikov sem se seznanila med študijskim bivanjem v Zagrebu, kjer je mobilnost slepih, kot še marsikaj drugega, v veliki prednosti pred Slovenijo. Takoj sem se odločila zanj, saj nudi in daje veliko več kakor bela palica. Še vedno ga čakam in upam, da se mi kmalu pridruži.

Konec 8. razreda sem dobila prvi osebni računalnik, v gimnaziji pa sem do 4. letnika uporabljala mamin prenosni računalnik, nato pa je oba zamenjal prenosni računalnik z brajevo vrstico in govorno sintezo Jaws, saj se mi je vid zopet poslabšal in za delo z Zoom textom ga ni bilo več dovolj. Pri nadgrajevanju računalniškega znanja kot tudi pri nakupu in servisiranju mi pomaga brat Janez. Da pri pouku uporabljam prenosni računalnik, je bila njegova zamisel. Pred pričetkom šolanja v gimnaziji je odpotoval k prijateljem na Nizozemsko, ki sva jih spoznala na Mednarodnem računalniškem taboru za slepe in slabovidne. Tam si je ogledal, kako slepi sledijo pouku, kakšne prilagoditve imajo in kako so sošolcem približali svojo slepoto/slabovidnost. Zavodska ideja o osebni računalniku in mizi na kolesih ter snemanju ur je bila povsem neprimerna. Računalnik mi je omogočil enostavnejše in hitrejšo delo v šoli, kasneje na fakulteti, pri prevajanju, omogoča mi večji dostop do informacij in neovirano komunikacijo s polnočutnimi.

Poleg »obveznega izobraževanja« sem v osnovni šoli obiskovala tečaj angleškega in kasneje nemškega jezika in nekaj zavodskih krožkov, med njimi igranje klavirja in igranje glavne vloge v igrici Jedec sveta avtorice Aksinje Kermauner. V gimnaziji sem obiskovala dekliški pevski zbor, psihološki krožek in bila aktivna v dramskem krožku, v času študija pa sem se nekaj časa ukvarjala s prostovoljstvom v Centru dotik, deloma sodelovala pri nekem mednarodnem projektu, inštruirala in se v zadnjem letniku posvetila prevajanju. Rada in veliko berem, pišem (še vedno le za svoj predal), potujem, zbiram magnetke mest, ki sem jih obiskala in sem velik mačkoljub (trenutno mi družbo dela maček Sloba). Čas preživljam s prijatelji iz gimnazije in fakultete, po dolgem času mi je tudi uspelo ponovno navezati stik s sošolci iz OŠ. Prav tako ohranjam stike s prijatelji s študijske izmenjave na Hrvaškem. Nekateri od njih so v preteklem študijskem letu preživeli semester v Ljubljani, kjer smo se ponovno družili in v dobrem imam nekaj vabil na Hrvaško in v Črno Goro, za katera ne vem, kdaj se jim bom uspela odzvati – bo treba kupiti kaj dodatnega časa.

Od svojega petnajstega leta, z vpisom v redno srednjo šolo, sem si prizadevala, kolikor sem si kot dijakinja lahko, da bi bilo moje šolanje za srednješolske učitelje pozitivna izkušnja, saj sem se zavedala, da bodo na podlagi dobrih rezultatov ob zaključku šolanja in obvladanju vsakodnevnih veščin slepim in slabovidnim odprta marsikatera vrata (včasih posploševanje pride tudi prav). Trudila sem se, da bi z delom, znanjem in prizadevanjem dokazala, da slepi in slabovidni (ob ustrezni podpori) marsikaj zmoremo. Obenem sem si želela tudi znanja in enakovrednega

položaja v družbi, zaradi česar se nikoli nisem posluževala stokanja in javkanja, kako je vse težko in česa ne morem. Velikokrat sem se morala dokazati (čeprav se mi je dokazovanje, še posebej »strokovnjakom« zdelo nekaj najbolj nesmiselnega, kar sem v življenju morala storiti) in preplezati barikade, ki so mi jih nastavljali ravno »strokovnjaki«. Ker sem bila bolj tiha in plaha deklica, so mi napovedovali neuspeh. Zaradi opranih možganov, kako nisem sposobna, sem bila v začetku zelo negotova, vendar ko sem že po nekaj tednih dosegla prve rezultate, ki so bili daleč boljši od zavodskih prognoz, sem si začela misliti: »V vašem početju res ne vidim smisla, če ne veste kako pomagati, me pustite pri miru.« Nenehno iskanje mojih nesposobnosti in prežanje na moj neuspeh se mi je iz dneva v dan zdelo večja bedarija. In kdo je na koncu imel prav?

V času študija sem si s še nekaterimi slepimi in slabovidnimi študenti Filozofske fakultete prizadevala za dostopnejši študij slepim in slabovidnim, čeprav mi je prehod iz gimnazije na fakulteto zaradi konca nadziranja in pametovanja mobilne službe bil veliko olajšanje – vendar le, dokler nisem študirala v tujini in videla, da je možno tudi drugače, lažje, in to celo v državah, ki jih imamo za manj razvite od Slovenije. Žal študenti nismo dosegli posebnega uspeha.

Večkrat sem se vprašala, ali sem na pravi poti, saj sem bila deležna toliko negativnih kritik in negotovanja, čeprav sem vedela, da so razlog zanje moji dosežki, pri čemer določeni niso imeli zasluga, bi si jih pa radi pripisali, vendar jim tega nisem dovolila. Ves čas šolanja v gimnaziji sem bila v navezi z mobilno tiflopedagoginjo iz Hannovra (Nemčija), ki je meni in družini znala svetovati in nam dala vedeti, da smo na pravi poti. Žal mi je le, da sem del družbe, kjer je večina slepih in slabovidnih pasivna, tisti pa, ki imajo vajeti v rokah, ne dopustijo, da bi bil kdo drug sposobnejši in uspešnejši od njih, saj ga tako ne morejo več nadzirati in je zato bolje, da ostane tako, kot je. Položaj še naprej ostaja slab, slepi sicer nergajo, a konkretnih vidnih premikov je malo. Zaradi svojega nenehnega opozarjanja in prizadevanja, kolikor je bilo v moji moči (kaj pa lahko doseže ena navadna Nina v družbi, kjer še vedno največ uspejo »organizacije reprezentativke«?) sem večkrat imela občutek, da sem tečen sitnež. Žal sem vedno prišla do zaključka, da je za minimalne premike treba vložiti maksimalno količino energije in za posladek lahko sledi tuš očitkov in nerganja prav iz vrst slepih, s čimer so si slepi naredili največ škode. Vsega tega sem se naveličala in če s strani organizacij reprezentativk slepih in slabovidnih še vedno za izboljšanje trenutne situacije in zvišanje kakovosti življenja slepih in slabovidnih ni konkretnije podpore, sem se odločila iskati pot drugod. Čakanja in brezplodnega prizadevanja imam vrh glave in še čez.

Z vključevanjem v okolje nikoli nisem imela težav, mi je pa v družbi nekaterih slepih neprijetno, ker tarnanja in prebujanja občutka krivde zaradi njihove slepote ne prebavljam. Menim, da zaradi tega ni z mano nič narobe. Grem po svoji poti naprej... in upam, da sem s tem, ko sem se kdaj pa kdaj izpostavila, komu kaj pomagala in privoščim uspeh vsem, ki se zanj trudite.

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: **Nekaj sovražnega je v deželi tej**

Avtorica: *Slavica Zupanič*

Urednica rubrike in sodelavka: *Metka Pavšič*

[Pošljí komentar](#)

Slepi in slabovidni iz vse Slovenije smo se v zgodnjem in deževnem majskem jutru odpravili na tridnevni izlet v Bosno. Kljub rani uri in slabemu vremenu smo bili vznemirjeni in polni pričakovanj, da spoznamo, kako živijo danes ljudje v nekoč nam bratski republiki. Ko po povratku domov urejam vtise, ugotavljam, da smo veliko videli, slišali in doživeli in da je bila organizacija izleta zelo dobra, za kar moram tudi na tem mestu pohvaliti neumornega Edija in njegovo ženo Eriko. Naj dragi bralci tudi vam posredujem nekaj zgodovinskih dejstev in osebnih vtisov.

Ko smo v Gradiški zapustili ozemlje Hrvaške, smo prišli v deželo, ki v svojih hodnikih zgodovine skriva bogato kulturno dediščino. Tukaj so se vseskozi križali interesi velikih osvajalcev Turkov in Habsburžanov ter manjših sosednjih narodov Srbov in Hrvatov. Poleg političnega boja so se kresale iskre med rimokatoliško, pravoslavno in muslimansko vero. Islamizacija Bosne se je začela po letu 1478, ko so jo v celoti zavzeli Turki. Asimilacija z islamom je bila zelo hitra, kajti kmalu po zavzetju je 80% prebivalstva pristopilo k novi veri. Po upadu turške moči je Bosna leta 1878 priključena k Avstro-Ogrski. Posledica tega je seveda vpliv evropske civilizacije in krščanske vere. Aneksija Bosne in kasnejši že znani dogodki v Sarajevu so bili tudi povod za prvo svetovno vojno. Po tem ozemlju pa so stegovali lovke tudi Srbi in Hrvati in ravno zato je bila Bosna venomer del nemirnega Balkana.

Od razpada Avstro-Ogrske leta 1918 do leta 1991 je bila Bosna sestavni del Jugoslavije. Kljub navideznemu sožitju narodov in veroizpovedi je med njimi vselej potekal boj za prevlado posamezne vere ali nacije. Vse stare zamere so kot tempirana bomba eksplodirale v državljanski vojni v letih 1992 – 1995. Kljub številnim mirovnim sporazumom in posredovanjem tujine, se na tem ozemlju še vedno krešejo iskricе sovražstva in starih zamer. To mednacionalno nestrpnost dokaj hitro opaziš tudi kot turist. Tudi zgodovina, ki jo pišejo ti trije narodi je tako različna, kot da nikoli ne bi živeli skupaj. Na poti po Republiki srbski na to opozarjajo številni prečrtani napisi v latinici, pod njimi pa seveda napisi z enako vsebino v cirilici. Hiše ob cestah pa krasijo table z napisom »Prodám«. Seveda se iz Republike Srbske želijo odseliti Bošnjaki in Hrvati. Predvidevajo, da je med vojno in po njej zamenjalo prebivališče približno poldrugi milijon ljudi.

Po prihodu v Banja Luko, smo se nastanili v hotelu Golden card, se malo odpočili in okrepčali. Nato se nam je pridružil lokalni vodič Milan, ki nas je popeljal po mestnem središču ter nam predstavil najpomembnejše kulturne in zgodovinske spomenike Banja Luke. To je sodobno urejeno evropsko mesto s približno četrto milijona prebivalcev. Takšno podobo je dobilo z obnovitvijo po katastrofalnem potresu leta 1969, med zadnjo vojno pa ni neposredno doživelo vojnih grozot. Ime je dobilo po besedah ban in luka, ki v tem primeru pomeni ravnica, torej banova ravnica. Leži na bregovih reke Vrbas, ki je dolga cca 250 km in je dobila ime po številnih vrbah na njenih bregovih. Prav tukaj se Vrbas iz gorske reke spremeni v nižinsko in se vije proti Savi. Reka teče skozi samo središče Banja Luke, ki je gospodarsko in kulturno

jedro bosanskih Srbov, kateri v mestu predstavljajo 90% prebivalstva. Vojna in obdobje tranzicije sta negativno vplivala na gospodarski razvoj in standard prebivalstva. Zaradi številnih zelenih površin in parkov je to mesto za mladino, kulturo in šport; pravijo mu »mesto zeleno«. Ponos mestnega središča predstavljata univerza in parlament Republike srbske. Kot posledica kultur in civilizacij, ki so se križale na tem področju, je mesto bogata zakladnica spomenikov, ki so priča različnih obdobjih človeške ustvarjalnosti. Najstarejši med njimi so seveda ostanki trdnjave Kastel, ki je bila zgrajena v času številnih turških vpadov. Njeni zidovi so bili visoki do šest metrov in ni bila nikoli zavzeta. Ogledali smo si tudi:

- Banske dvore, sedaj sedež mestne uprave,
- mestno gledališče in Etnografski muzej, zgrajena leta 1930,
- glavni trg s spomenikom posvečenim pisatelju Petru Kočiću,
- frančiškanski samostan, ki ga je obiskal tudi papež Janez Pavel II,
- pravoslavno cerkev Jezusa Odrešenika, kjer smo lahko za izpolnitev skritih želja prižgali sveče in
- najlepšo džamijo v Bosni – džamijo Ferhad paša.

Ves ogled pa je bil obogaten z izredno vodičevo razlago, iz katere sta vela ponos in žar srbskega človeka. Ne morem pa mimo dejstva, da Srbi zelo radi obidejo našo skupno polpreteklost. Ta del zgodovine je pri njih zavit v megleno tančico. Potepanje po mestu smo končali v restavraciji Studenac z gurmanskimi užitki ob tradicionalnih jedeh na žaru.

Naslednji dan smo obiskali pravoslavni ženski samostan Gomionica, oddaljen od Banje Luke približno 40 km. Vožnja po tem predelu Bosne te pripelje do spoznanja, da se tukaj kolo razvoja vrti počasneje. To je povsem primarno kmečko okolje, ko se vso delo na polju opravlja še ročno, pašniki pa so polni drobnice. Vir preživljanja so živinoreja ter izdelava sira in kajmaka. Tukaj rastejo tudi najboljše bosanske slive, iz katerih izdelujejo slivovko. Tako je poleg revščine velik problem tudi alkoholizem. Električna je v te kraje prišla šele v 70-ih letih 20. stoletja, telefon malo kasneje, tekoče vode pa še marsikje tudi danes nimajo. Okolica je bila bogata z rudami, vendar je večina rudnikov zdaj zaprtih. Značilnost pravoslavniških samostanov je namreč v tem, da so bili zgrajeni daleč od urbanega okolja, v nasprotju s katoliškimi, ki so bili raje bližje civilizaciji. Samostan Gomionica se prvič omenja l. 1528 pod imenom Zalužje, pod sedanjim imenom pa l. 1540. Poleg molitve je bilo njihovo poslanstvo še v izobraževanju in prepisovanju knjig. Ime samostana izhaja iz besede »gomilica«, ki pomeni kup rude, ki so jo izkopali rudarji. O njem pa krožijo tudi številne lokalne legende. Danes je v samostanu trinajst redovnic in nimajo nobenega stika z okolico, kajti njihov red je zelo strog. Edina, ki ima stik z javnostjo je njihova prednica in ta za njih opravlja vse potrebno. Leta 2006 je bil uvrščen na Unescov seznam kulturne dediščine. Vodička nam je predstavila, kako izgleda tradicionalna večgeneracijska bosanska družina, ki je bila celo tako obširna, da je mnogokrat zapolnila celotno vas in je ta imela enako ime kot njeni prebivalci. Na primer, v vasi Jovanovići živijo prebivalci s priimkom Jovanović. Vsi so med seboj v sorodstvu in nemalokrat so se zaradi premoženjskih koristi med seboj tudi poročali. Izredno bogata je danes etnološka dediščina, ob tem mislim seveda na običaje ob rojstvih, porokah, smrti in ob verskih obredih. Istega dne popoldne pa smo odšli v moški katoliški samostan »Marija Zvezda«, v katerem so menihi Trapisti. To so reformirani cistercijani, njihov red pa izhaja iz Francije. Danes je več kot sto moških in 72 ženskih samostanov tega

reda, večino v Evropi. Po strogosti so na drugem mestu med katoliškimi redovi, njihovo vodilo pa je »moli in delaj« - Ora et labora. Molčečnost in tišina sta sestavni del njihovega življenja. Meniški red v Banja Luki je bil ustanovljen leta 1896, 1925 pa je bila v okviru samostana zgrajena cerkev, ki meri v dolžino več kot 60m. Daleč naokrog so znani po izdelavi sira trapista, recept zanj je bil vedno skrivnost, poznal ga je le en menih. Zaslužni pa so tudi za izgradnjo številnih mostov in hidrocentrale v Banja Luki. V neposredni bližini samostana je pivovarna, kjer izdelujejo znano pivo »Nektar«. Ko so menihi prišli v te kraje, so želeli rešiti problem alkoholizma. Slive, ki tukaj bogato obrodijo, so začeli sušiti in iz njih izdelovati prehranske izdelke, v zameno za slivovko pa so hoteli okoliškemu prebivalstvu ponuditi manj škodljivo pijačo. Verjetno pa je k temu pripomogel tudi ustanovitelj samostana, ki je bil po rodu Nemec. Danes sta v samostanu samo še dva meniha. Vzrok je tudi političen, prednost na tem področju so imeli pravoslavni samostani. V njihovi gospodarski dejavnosti delajo zunanji ljudje. Ukvarjajo se s problemom denacionalizacije, v enem delu odvzetega samostana je ortopedska klinika. Pred nekaj dnevi je bila pri njih na obisku snemalna ekipa TV Slovenije z Mojco Mavec.

Pot po čudovitem kanjonu reke Vrbas, ki ga krasijo številne brzice, nas je zadnji dan vodila iz Republike srbske v Federacijo BiH. Domačini so posebej ponosni na možnost nočnega raftinga. Velikokrat dobiš občutek, da se voziš ob Soči po dolini Trente. Na točki, kjer se reka Pliva izliva v Vrbas, je zraslo eno najlepših mest v Bosni, nam vsem znano Jajce. To je mesto luči, kamena in vode, kraljevsko mesto in kandidat za uvrstitev na Unescov seznam. Muzej na prostem sestavlja 23 nacionalnih spomenikov, središče mesta pa krasijo 21 m visoki slap, ki spada med 12 najlepših na svetu. Da je to zgodovinsko mesto, potrjujejo temelji boga Mitre in nekropola iz 4. stoletja. Ker je bil tukaj kronan zadnji bosanski kralj, je dobilo naziv kraljevsko mesto. Verjetno bi bil greh, če ne bi obiskali muzeja Avnoje. Od šestih vitrin, ki so predstavljale šest bivših republik, sta hrvaška in srbska popolnoma prazni. Najbolj zapolnjena je slovenska vitrina, nam pa so tudi hvaležni za trud pri obnovitvi muzeja. V besedah tukajšnjega vodiča sem začutila nostalgijo po stari Jugi in popolnoma drugačen odnos do naše skupne preteklosti; pa je razdalja med Jajcem in Banja Luko le 70 km. Dokaz, kako na različnih bregovih so ti narodi, smo doživeli, ko smo želeli obiskati naravni in zgodovinski spomenik Kozaro, znan iz NOB. Na srbski strani so nam odsvetovali obisk, češ, da je tam NATO bombardiral z radiološkimi bombami. Na bošnjaški strani pa so nam obisk seveda priporočali. Ker sem te kraje obiskala že velikokrat v preteklosti, se sprašujem, ali so bile besede »bratstvo in enotnost« res samo parole, ali pa celo vzrok za sovraštvo, mržnjo in prelivanje krvi. Prav čudno, da ni ta lupina počila že prej. S takimi in podobnimi vprašanji smo se vračali domov. Nekje v globini duše pa sem vendarle začutila toplino mladosti.

[Na vrh](#)

4. INTEGRACIJA: Bojovník za pravice slepých

Avtor: Ivan Hrovat

L: A.K.

[Pošljí komentár](#)

Slep sem od prometne nesreče v mladosti, kar me je zaznamovalo tako, da sem nenehni bojovník za pravice slepých. Zaradi tega sem marsikomu v nadlego, pa tudi marsikomu v veselje. Pohodnik, maratonec, ljubitelj morja, vandrovc.

Mimogrede, če bi se kdo rad preselil na Štajersko, bi se jaz na Primorsko. Od Kopra do Izole vedno vandram rad ob obali, večkrat tečem tudi ob kolesarski poti D8, bivša železniška proga Poreč-Trst, iz Strunjana v Izolo. Petkrat sem na primer pretekel s sotekačem maraton iz Celja do Logarske doline, Sodelujem s tekači na tekaškem forumu, kjer sem na tekočem s prireditvami v Sloveniji in v svetu.

Če ne gre drugače, uveljavljam svoj protest proti krivicam, pa tudi veselje, v pesmih. Tole, ki jo boste prebrali, je bila večkrat cenzurirana na kakšnih prireditvah invalidov. Zanimivo, tam kjer se ne ukvarjajo z invalidsko problematiko, so jo objavljali z veseljem. Preko te pesmi me boste najbolje spoznali, ta pesem je del mene...

Biser Savinje ... Knežje mesto Celje

Slepota v mestu Celje je sramota ...
slepce iz ulic menda radi bi izgnali,
zato zvočne semaforje jim ne bi dali!
Samo evropska sredstva
za invalidom prijazna mesta bi pobrali,
s tem si finančno krizo bi pregnali!
Da v občinski zgradbi pelješ se z dvigalom,
ki namenjen je invalidom, res hvalevredno je ...
a kakšna ironija ... gospoda, ki odločate o tem:
enkrat z veseljem vas obiščem,
zavežem vam oči in gremo
po moji poti nazaj domov ...
Čez mesto bo še šlo, le tu pa tam
zadeli bomo v kakšen avto, parkiran na pločniku
in mimogrede pobrisali z vašo gvant obleko prah z avta,
pa še kakšno buško za nagrado pridobili,
ker tako dobro delo smo storili ...
Kratki prehodi za pešce še tudi niso velika ovira,
le tu pa tam se pipkanje in cviljenje zavor slišalo bo.
In tako prehodili bomo dovršen del poti,
mimogrede se rokovali s starimi znanci prometnimi znaki,
tako jih imamo radi, da jih kar objamemo,
ker nepravilno postavljeni so, gužvo na pločniku delajo!
In lej ga, zlomka, tudi oni niso pozabili obdarovati nas ...
buške smo dobili za okras!
Še malo, pa bomo doma,
kjer z veseljem bom za kavico poskrbel, če le srečo bom imel,

da čez križišče z obvoznico in železnico prišel bom cel!
 Zato tukaj malo bomo počakali ...
 Imate dobro zavezane oči?
 Gospoda zlata moja, nikar zdaj čez trak ne špegajte mi.
 Zaupajte meni, ki vsak dan prehodim to nevarno pot,
 poslušam hrup motorjev in pisk lokomotive, škripanje zavor ...
 Pa ne, da vas je strah,
 nič ne špegajte iz zvezanih trakov mi,
 ker gospoda, vi odločili ste se, da za mene ta zvočni semafor potreben ni.
 Torej gremo v smrt skupaj vsi ...
 Že 20 let, kjerkoli se srečam, prosim za varnost na cesti,
 ali preko medijev ali pa pridem do vas,
 a to ne gane nikogar izmed vas.
 In tako ob volitvah upajoč razmišljam,
 da mogoče pa kdo glas bo potreboval,
 pa bo meni zvočni semafor dal!
 Ko pa z avtom in spremljevalcem odpravim se v mesto,
 glej ga, zlomka, tudi pri vas, ki gradite invalidom prijazna mesta,
 pri vaši občinski zgradbi, so parkirna mesta za invalide zasedena od neinvalidov!
 Kajti tam imate prijetno gostilnico, lepo je počvekati in se kar zraven pripeljati,
 invalidom mesta zavzeti in lepo v lokalu sedeti ...
 Ker tako vneto za nas invalidom prijazna sredstva in mesta zavzimate,
 sedaj vprašam vas:
 Prevzamete tudi našo invalidnost in tako v popolnosti odločate namesto nas?!
 Kajti naš je denar!!!
 Denar za invalide naj bo za invalide
 in ne za kogarkoli ...
 zato društvo slepih Celje in mestno občino Celje pozivam:
 Sredstva, namenjena nam,
 dodelite za našo infrastrukturo!
 Kjer obstajajo resnično problemi, le ti naj bodo rešeni,
 a ne le denarci pridobljeni!!!
 Društvo slepih obstajate zaradi nas, ne mi zaradi vas.
 Najprej opravite vaše delo
 in za našo varnost poskrbite,
 potem pa se nagradite
 ali pa delo sposobnim prepustite.
 Le sposobni poslušajo naš glas,
 ker vedo, da so spoštovani, in spoštujejo tudi nas ...
 In za konec povedati vam moram še to:
 Z vami, gospoda, bi se raje osebno dogovarjal,
 a 20 dodatnih let se verjetno pregovarjal ...
 A vedite, raje pisal bi o Biserih Savinje, kot da sprašujem se:
 Prelepo Knežje mesto, kdaj boš invalidom prijazno mesto?
 Kdaj varno občudoval in raziskoval bom
 Bisere Savinje, ki s svojimi so čari prevzeli me?!
 Kajti na Bisere Savinje,
 Šmartinsko jezero, Koprivnico, Voglajno, Hudinjo ...
 vsak dan veselo s pešhondo in belo palico zavandram rad.
 To je to ... Srečno!

In rezultat nenehnih mojih pisarij v lanskem letu je ta zahvalazazvočne semaforje, ki bi jo tudi rad objavil. Če se le da, naj se vedno vedo dobre in slabe stvari. Rezultat mojih pogajanj in marsikomu zamer, a semaforji zvočni morajo biti. Desetletja sem se obračal samo na društvo in občino, in potem si rekel: Konec vandrovc, zavandraj naprej na ministrstva v Ljubljano. Neverjetno, kakšna prijaznost, noben problem, v 14 dneh so vse uredili in tako sem se jim zahvalil tudi preko medijev. Obstaja graja, pa tudi pohvala. Sem trd, tako do sebe, kot do drugih, ko vem, da tako mora biti. Sem pa tudi hvaležen tistim, ki me spoštujejo. Spoštovanje je temeljna vrednota, in če te v društvih, v katerih nosijo naslov tvoje invalidnosti, spoštujejo, poskrbijo za varnost svojih članov. Ni način prosjačenje, če je temeljna človekova pravica varnost ... to so mi dali vedeti na ministrstvu. Verjetno je v društvih problem neinvalidnost zaposlenih. Po moje bi na društvih slepih morali biti zaposleni samo slepi in slabovidni, zgled je lahko koprsko in kranjsko društvo, Le tako, če bodo zaposleni slepi in slabovidni, se bo reševala problematika, ne bo ignorirana. To so rekli tudi na ministrstvu, da ne odobravajo nobene ignorance! In zato:

Zahvala:

Kjer je volja, tam je pot. Vztrajal sem do konca, za pravico slepih, do uporabe zvočnih semaforjev v Celju in uspelo mi je. Rešila me Konvencija o pravicah invalidov in Ljubljana. Nisem vedel, kaj naj še storim, in poslal sem zadnje pismo, sem si rekel, ker več od tega se res ni dalo. Pismo je bilo naslovljeno občini Celje, Žurnalu in Novemu tedniku, ki sta objavila prispevke, kot sem jih prosil, varuhu človekovih pravic, ministrstvu za promet, ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve. V sodelovanju je moč in uspelo mi je. Vsakemu posebej hvala. Ne smem pa pozabiti iz celjskega območja tudi g. Branka Lobnikarja in zdravnice Jane Govc Eržen, pa tudi zdravnika Milana Rajtmajerja in Braneta Buta, ki so se bolj ali manj uspešno skupaj z mano trudili, da se izvede ta projekt: da imamo slepi enako pravico kot videči varno prečkati prometna križišča. Hvala za zvočno signalizirane semaforje za slepe, ki so bili res nuja v Celju. Več kot 10 let smo poslušali, kdor si je pač upal in tvegati, kdaj ne vozijo avtomobili in vlaki skozi nevarna prometna križišča. Hvala tudi bogu, ki me je čuval več 10 let na teh nevarnih križiščih in v mojem življenju. Hvala tudi moji sopotnici Matejki.

In še nekaj: prosim, rotim vas, naj v bodoče ne bo več invalidnost problem, naj bo tako neinvalidnim kot invalidnim osebam izziv, kako premagati ovire ... kajti prelepo je živeti! In v sodelovanju je moč, to se je potrdilo tudi tokrat. Sodelujte in ukrepajte v teh in podobnih zadevah pravi čas, da ne bi bilo morda kdaj prepozno, kajti življenje šteje!!! Srečno!

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: **Novi prometni zakoni**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

[Pošlji komentar](#)

V decembru 2010 so bili v Državnem zboru RS sprejeti štirje novi zakoni, ki nadomeščajo dosednji Zakon o varnosti cestnega prometa in nekatere druge pravne predpise. Novi zakoni so:

- Zakon o motornih vozilih (Ur. l. RS, št. 106/2010 z dne 27.12.2010),
- Zakon o cestah (Ur. l. RS, št. 109/2010 z dne 30.12.2010),
- Zakon o voznikih (Ur. l. RS, št. 109/2010 z dne 30.12.2010).

- Zakon o pravilih cestnega prometa (Ur. l. RS, št. 109/2010 z dne 30.12.2010) in Vsi štirje zakoni pričnejo veljati s 1. aprilom 2011, uporabljati pa se pričnejo s 1. junijem 2011.

Zakon o motornih vozilih (ZMV) ureja pogoje za dajanje motornih in priklopnih vozil na trg, njihovo registracijo in udeležbo v cestnem prometu in pri opravljanju kmetijskih ali gozdarskih del, pogoje za opravljanje nalog tehničnih služb, strokovnih in registracijskih organizacij, vodenje zbirk podatkov o vozilih in nadzor nad izvajanjem tega zakona ter dostop do informacij o popravilu in vzdrževanju vozil.

Zakon o cestah (ZCes-1) določa in ureja:

- status in kategorizacijo javnih cest,
- enotna pravila za gradnjo, upravljanje in vzdrževanje vseh javnih cest ter pogoje za uporabo nekategoriziranih cest, ki se uporabljajo za javni cestni promet, zaradi zagotavljanja enakih pogojev za varno odvijanje cestnega prometa na celotnem cestnem omrežju,
- obvezno gospodarsko javno službo za zagotavljanje stanja javnih cest za varen in neoviran promet,
- upravljanje, gradnjo, vzdrževanje in varstvo javnih cest ter prometa na njih.

Zakon o voznikih (ZVoz) določa načrtovanje in izvajanje nalog za preventivo in varnost v cestnem prometu, pravila in pogoje za udeležbo voznikov v cestnem prometu, pravila in pogoje za usposabljanje kandidatov za voznike motornih vozil, pogoje za delovanje šol vožnje, program vozniškega izpita, vozniške izpite in pogoje opravljanja zdravstvenih pregledov ter dodatnih usposabljanj voznikov.

Zakon o pravilih cestnega prometa (ZPrCP) določa prometna pravila ravnanja v cestnem prometu ter pooblastila in sankcije, ki jih pri izvajanju tega zakona izrekajo pristojni organi. Ta zakon ima tudi določila, ki se nanašajo na invalide, rešitve so pa takšne, kot so bile urejene do sedaj:

- Kadar so udeleženci cestnega prometa otroci, starejši ljudje, slepi, invalidi in druge osebe, ki niso v celoti sposobne za samostojno udeležbo v cestnem prometu, so drugi udeleženci dolžni nanje posebno paziti in jim pomagati. (4. čl.)
- Ustavitev in parkiranje vozil je prepovedano med drugim na označenem parkirnem prostoru za invalide, razen za osebe, ki imajo parkirno karto. (65. čl.)

—Parkirno karto se lahko izda naslednjim upravičencem(66. čl.):

1. osebam, ki imajo zaradi izgube, okvare ali paraliziranosti spodnjih ali zgornjih okončin ali medenice priznано najmanj 60% telesno okvaro;
2. osebam z multiplo sklerozo;
3. osebam z mišičnimi in živčno-mišičnimi obolenji z ocenjeno najmanj 30% telesno okvaro;
4. težko duševno prizadetim osebam, ki jim je zaradi tega priznana invalidnost po predpisih o varstvu telesno in duševno prizadetih oseb;
5. osebam, ki imajo najmanj 90% telesno okvaro zaradi izgube vida;
6. mladoletnim osebam, ki so težko telesno ali duševno prizadete oziroma so zaradi izgube, okvare, paraliziranosti spodnjih okončin ali medenice ovirane pri gibanju ter
7. zdravstvenim službam, socialnim službam in invalidskim organizacijam, katerih delavci obiskujejo oskrbovance na domu zaradi nujnih in neodložljivih storitev, potrebnih za njihovo zdravje in življenje.

— Parkiranje na parkirnem mestu označenem za invalide (67. čl.):

- (1) Vozilo, parkirano na označenem parkirnem mestu za invalida, mora biti označeno z veljavno parkirno karto.
- (2) Parkirno karto sme poleg upravičenca uporabljati spremljevalec, ki vozi in spremlja osebo, ki je imetnik parkirne karte in sama ne vozi motornega vozila.
- (3) Upravičenci iz prvega odstavka 66. člena tega zakona lahko parkirajo tudi na parkirnem mestu, ki ni označeno za invalide. V kolikor parkirajo na takšnem mestu in želijo uveljavljati pravice, ki jim jih daje izdana parkirna karta, morajo vozilo obvezno označiti z veljavno parkirno karto.
- (4) Z globo 40 eurov se kaznuje za prekršek voznik vozila, ki vozila, ki je parkirano na označenem parkirnem mestu, nima označenega z veljavno parkirno karto.
- (5) Z globo 120 eurov se kaznuje za prekršek voznik, ki neupravičeno uporabi parkirno karto. Pooblaščen uradna oseba odvzame neupravičeno uporabljeno parkirno karto vozniku in jo pošlje upravni enoti, ki jo je izdala. O odvzemu pooblaščen uradna oseba izda potrdilo.

— Varna udeležba oseb s posebnimi potrebami v cestnem prometu (85. čl.):

Osebe s posebnimi potrebami, katerih udeležba v cestnem prometu lahko predstavlja povečano nevarnost zanje ali za druge, se smejo vključiti v cestni promet, ko same, ali tisti, ki so zanje odgovorni, storijo vse, da s svojo udeležbo ne bi ogrožali sebe ali drugih udeležencev cestnega prometa. V tem smislu morajo imeti spremljevalca, ter uporabljati prirejeno vozilo ali potrebne pripomočke. Slepí pešci, ki so samostojno udeleženi v cestnem prometu, morajo uporabljati belo palico.

— Pravilnik o parkirni karti (Ur. l. RS, št. 41/06)preneha veljati z dnem uveljavitve tega zakona, uporablja pa se še naprej do uveljavitve novega pravilnika, ki mora biti izdan v roku šest mesecev od uveljavitve tega zakona, torej do 1. oktobra 2011). (11. čl. in 114. čl.)

[Na vrh](#)

6. TESTIRALI SMO: Telefoni z zaslonom na dotik ali zakaj imajo ozkoprsti prednost

Avtor in sodelavec: *Jožef Gregorc*

L: A.K.

[Pošljí komentar](#)

Približno leto dni je minilo od tedaj, ko sem prvič zasledil, da bralniki zaslona podpirajo telefone z zaslonom na dotik. Od takrat sem si vsake toliko časa postavljaj vprašanje, kako je s tem v realnosti in s tem člankom bom skušal nanj odgovoriti tudi vam.

Že na začetku naj povem, da ne priporočam, da se ugotovitve iz tega članka uporabijo kot splošne, temveč da se razumejo samo kot izkušnje enega uporabnika.

Pri nastanku tega članka je sodelovalo več podjetij, zato sem jim dolžan zahvalo. To so: Simobil, ki mi je posodilo testni telefon Nokia 5800 xpres music, Urbit, ki mi je omogočilo prejem licence, s katero sem aktiviral zadnjo verzijo bralnika zaslona Talks (5.20), v času pisanja tega članka se pogovarjam tudi s Tušmobilom, ki prodaja Applove iPhone, teh trenutno nimajo v zalogi, zato nanj še čakam.

Za manj poučene, zaslon na dotik je še ena od možnosti za interakcijo med uporabnikom in napravo. Te zaslone srečamo danes v mnogih oblikah in v mnogih napravah. Vrsta zaslona na dotik bi lahko bila že prastara sledilna ploščica na prenosnih računalnikih, v novejših časih pa so ti zasloni umeščeni v kopirne stroje, mobilne aparate, multimedijske predvajalnike, Microsoft je na trg poslal celo mizo, ki za interakcijo z uporabnikom uporablja eno od tehnologij, ki omogočajo, da zaslon postane občutljiv za dotike naših prstov, nekaj takega je tudi v kleti Fakultete za računalništvo in informatiko v Ljubljani...

Zaslona na napravi se dotikamo s pisalom ali s prstom(i). Pisalo uporabljamo, ko tiskamo (pišemo), v zgodnejših časih te tehnologije se je uporabljalo tudi za navigacijo; nekateri ga uporabijo še danes zaradi preširokih prstnih blazinic in/ali prekratkih nohtov, ker moraš biti pri klikanju po zaslonu precej natančen in dvojni pritisk nikakor ni zaželen dogodek, takrat namreč telefon ne ve, kaj misliš in potem pride do situacij, ki uporabnike frustrirajo. To so na primer aplikacije, ki se odprejo, pa bi morale biti zaprte, napačno vnesene številke, napačni ukazi...

Zgoraj so našteje izbrane težave, s katerimi se sreča vsak uporabnik naprav z zaslonom na dotik, slep pa se sreča še z vprašanjem, kako se uglasiti s stalno menjajočim se zaslonom. Pri telefonih z zaslonom na dotik se namreč precej konceptov, po katerih upravljamo s telefoni s tipkovnico, podre. To pomeni, da nimamo več puščic, ki bi jih lahko otipali, ni več številčnice, imamo pa ikone, večji zaslon, lahko si prikličemo celozaslonsko navidezno tipkovnico...; hmmm, ja precejšen izziv za programerje, ki pišejo programske vrstice bralnikov in povečevalnikov zaslona.

Rešitev za ta izziv je več, pri podjetjih, ki opremljajo z bralci zaslona telefone z operacijskim sistemom Symbian, so se odločili za tako imenovan raziskovalni način, kar v opisu pomeni, da s prstom drsiš po ekranu in ko prideš do zelene ikone, le-tega

dvigneš in potem tapneš nazaj na zaslon. Omogočajo tudi neposredno komunikacijo, če si to zaželim.

Ob igranju z Nokio je moja prva ugotovitev ta, da je ta tehnologija lahko zelo luštna stvar, vendar bo slep, vključno z mano, moral porabiti kar nekaj časa, da se na nov način interakcije privadi. Pri tem bo moral računati na nekaj izgubljenih živcev, na nekaj čudenja, češ kako pa je to možno in kje pa je sedaj to, moral se bo nasmehnuti, ko bo iskal neko ikono in ko jo bo našel, le-ta po tapu ne bo delovala, pri pisanju sporočil (jasno z numerično tipkovnico, ker testirani bralnik zaslona še ne podpira tipkovnice qwerty) ne bo točno vedel kje je, če se bo le enkrat zmotil, puščice namreč niso prilagojene; ali pa naj rečem tako, ko pritisneš na puščico (vračalko), ti preizkušani bralnik zaslona res pove, da si pritisnil na puščico, ne obvesti pa te, kam si s pritiskom na puščico premaknil kurzor.

Preden opišem osebno izkušnjo in opišem, na kakšen način sem testiral, bi bilo dobro reči še nekaj o tipkah za glasnost. V teoriji (kot piše v spremnem dokumentu različice bralnika zaslona), ju lahko pokoristimo tudi kot tipki, ki nam lahko pomagata pri premikanju skozi menijske ukaze (odpri, zamenjaj prikaz...), toda v praksi se je izkazalo, da to ne deluje najbolje.

Testiral sem, kako se bralnik zaslona obnaša v imeniku, v sporočilih, v glavnem meniju, predvajalniku glasbe, začetnem zaslonu, z njim sem pokukal v nastavitve telefona, v meni bralca zaslona in aplikacije.

Ko smo telefon prepričali, da je sprejel bralnik zaslona, dokler bralnik/povečevalnik zaslona ni nameščen na telefonu, rabi slep pomoč videčega, kar je zaradi težav s certifikatom trajalo nekaj časa, sem s pomočjo videče osebe najprej ugotavljal, kako je sploh sprednja stran zgrajena, katere elemente ima na zaslonu, kako se imenujejo tipke, ki jih lahko tipaš... Pred tem sem seveda prebral navodila, kako uporabljati bralnik zaslona na telefonu in ko sem osvojil osnove, se je test začel.

Najprej sem uporabil raziskovalni način, da sem se lahko začel udomačevati na zaslonu v glavnem meniju. Ob tej priložnosti lahko napišem, da je navigacija po telefonu z zaslonom na dotik res težja, kot premiki s puščicami na telefonih z nam dobro znanimi navadnimi tipkovnicami, vendar se da priučiti, samo nekaj časa si je treba vzeti. V prvem sklopu testa sem tudi spoznal, da je treba uporabiti nekaj moči, ker zgolj dotik zaslona ne koristi kaj prida, ker ga telefon ne jemlje kot ukaz (ga ne zazna), torej je treba, ko se vozimo s prstom po zaslonu, na ta zaslon vršiti manjši pritisk. Ob vožnji po zaslonu moraš paziti, da se z drugimi prsti zaslona ne dotikaš, ker s tem aparat zmedeš in so zgoraj opisane frustracije že na urniku.

Ko sem gibanje po glavnem meniju in po začetnem zaslonu osvojil, sem se odpravil na raziskovanje v izbrane aplikacije in prva aplikacija (program) na seznamu je bil bralnik zaslona. V njegovem meniju sem spremenil nekaj nastavitvev, da sem ga prilagodil mojemu telefonu in spotoma spoznaval, kako hitro se lahko zgodi, da kljub še taki previdnosti pritisneš napačen ukaz.

V nastavitvah in na seznamu aplikacij sem spoznaval dinamiko zaslona, nato pa sem se odpravil v sporočila, ker sem želel s testne naprave poslati kratko sporočilo, češ, da sem začel s testom. In glej prvo večjo težavo! Na voljo imaš več tipkovnic, kar

pomeni, treba je biti previden, da ne zamenjaš številčne tipkovnice s tipkovnico qwerty, ker potem se ti cel sistem podre; druga težava pa je pri dodajanju prejemnikov.

Do imenika (seznama števil) lahko prideš, toda izbiranje naslovnika je mora, ki je med preizkusom žal še nisem uspel rešiti. Mogoče je razlog v velikem številu števil, čeprav bi to bilo zelo čudno, toda sam nekako še nisem našel načina, da bi v več kot 50 % poskusih dodajanja prejemnikov zadel pravo osebo. Velikokrat se zgodi, da bralnik zaslona izgovori pravilnega naslovnika, toda označen je še vedno tisti naslovnik, ki je napačen, zgodi pa se tudi, da do pravilnega naslovnika ne prideš, čeprav uporabljaš ukaz za pomikanje zaslona in/ali skušaš aktivirati navidezno tipkovnico, da bi vpisal nekaj prvih črk imena/priimka za lažje iskanje.

Pisanje besedila v sporočilih sem nekako rešil, tako da z dodajanjem vsebine v sporočilo težav ne vidim, ker je podobno, kot pri (navadnih) telefonih.

S podobnimi težavami, kot v razdelku »za«) v sporočilih, sem se srečal, ko sem uporabljal matično aplikacijo imenik; zato tu ne bi več dodal celotnega opisa problema, zapišem lahko le, da bo treba še nekaj vaje in uporabe, iz tega sledi, da meni do objave članka, te prvine verjetno ne bo uspelo osvojiti.

V predvajalniku glasbe sem spet lažje plaval; tu so bili meniji in ukazi pregledno postavljeni, tako da z izbiro in kliku nisem imel težav in sem lahko užival in izkoristil zmožnosti multimedijske Nokie Xpres Music.

Ko seštevam ugotovitve iz članka, ugotavljam, da trditev, »Slep ne more uporabljati telefona z zaslonom na dotik,« ne drži več, res pa je, da je uporabljanje takega telefona nedvomno precej težje, kot pa če uporabimo telefon s fizično tipkovnico. Mogoče bi pomagalo, če bi kombinirali telefon z zaslonom na dotik in fizično tipkovnico qwerty. Dejstvo pa ostaja glede na to, kam kažejo danes puščice, da bo slej ko prej treba ugrizniti v to kislo jabolko ali pa se odpovedati multimedijskim napravam; za poslovne naprave pričakujem, da bodo še nekaj časa opremljene z navadno tipkovnico, ker na navadno še zmeraj pišeš hitreje... Fizična tipkovnica bi utegnila ostati tudi na cenejših napravah, ker so moderni amoled kapacitivni zasloni, s katerimi so opremljeni sodobni telefoni z zaslonom na dotik, danes med dražjimi.

Zelo natančen bralec članka se bo mogoče obregnil ob to, da sem testiral samo en komplet bralnika/povečevalnika zaslona. Tu bo imel nedvomno prav, vendar sem se za to zavestno odločil, ker ima v Sloveniji predstavništvo Nuance Talks/Zooms s podjetjem Urbit; Code Factory pa s svojim Mobile Speak-om še ni prisoten na našem trgu.

V času pisanja tega članka so programerji spisali tudi podporo za telefone, ki uporabljajo novejši Symbian³; to so Nokie N8, C7, in E7. Ker Nokia začenja strateško sodelovati z Microsoftom in bodo v prihodnosti Nokiini telefoni uporabljali WP7, bodo morale hiše, ki pišejo bralce/povečevalnike zaslona razširiti podporo še na druge operacijske sisteme, ker bo Symbian po logiki moral v roku nekaj let v pozabo, Nokia ga namreč ne bo več razvijala. Torej upajmo, da bomo kmalu pričakali podporo še za WP7 in Androidne telefone, kar bo precej razširilo možnosti nakupa telefonov.

Še to: Neuradno lahko trdim, da podpora za telefone z operacijskim sistemom Android že obstaja. Še pred nekaj dnevi je to držalo sicer samo za verzijo 1.6, vendar je sedaj podpora narejena tudi za različico 2.3.

P.S. Težave z imenikom, ki sem jih prej opisoval, so rešene. Rešitev za ta problem je pravzaprav zelo enostavna in se ji reče zamenjava pogleda. To pomeni, da je treba uporabljati pogled seznama in ne pogled mreže, čeprav je mreža v večini primerov bolj udoben pogled. Ko sem zamenjal pogled, so kar naenkrat začele delovati tudi stranske tipke, kot je bilo oglaševano v spremnem dokumentu.

[Na vrh](#)

7. DOBRO JE VEDETI: **Koledar ter Slepí in slabovidni 1. del**

Avtor in sodelavec: *Boštjan Štefanič*

L: A.K.

[Pošljí komentar](#)

Na vsakem koraku nas spremlja, brez njega danes skoraj da ne gre več, kljub temu pa mnogim še jah vedno predstavlja nepremostljivo oviro in ga ne uporabljajo. Ste tudi vi med tistimi, ki veste, da ga imate, vendar se ga še niste naučili uporabljati? Če je vsaj eden odgovor na zastavljena vprašanja da, ali če ste zgolj vedoželjni, potem vas vabim na skupno koledarsko popotovanje.

Koledar je tisti, ki namesto nas misli in nas obvešča o pomembnih dogodkih. Ob nastajanju niza teh člankov sem spoznal, da je uporaba koledarja zlasti pri slepih še vedno velik problem, zato si bomo v nadaljevanju ogledali, kako praktično uporabljati posamezne koledarje. Ker pa je koledar star skoraj toliko kot človeštvo, najprej s časovnim strojem nazaj v zgodovino.

Kratka zgodovina koledarja

"Koliko napora, zmot, popravkov in tisočletij prizadevanj je človeštvo vložilo v računanje koledarja! Beseda koledar izhaja iz latinske besede »calare« - klicati. Prvega dne vsakega meseca so namreč Rimljani imenovali »calende«, to je bil v Rimu dan, ko so glasniki z glasnimi klici oznanjali, da je prišel dan, ko so prebivalci mesta morali plačati davke.

Že v pradavnini si je človek poskušal meriti čas in pri tem sledil naravi, ki je čas razdelila na dan in noč in na letne čase.

Ko je davni lovec in nabiralec semen postal poljedelec, je zanj merjenje časa postalo življenjsko pomembno znanje. Poskušal si je pomagati z opazovanjem gibanja Sonca in Lune. Približno v tridesetih dneh zvrsti Luna vse svoje štiri oblike - mene: prvi krajec, zadnji krajec, polna luna in mlaj.

Babilonci so oblikovali sedem dni v en teden – toliko približno traja ena lunina mena, vendar so se jim ob koncu meseca že kazale razlike, ker je lunin mesec v resnici daljši kot štirje tedni po sedem dni.

Egipčani so delili mesece na trikrat po deset dni, a so tudi imeli težave s koledarjem, dokler jim ni uspelo izračunati sončnega leta. Po njihovih izračunih naj bi sončno leto trajalo 365 dni. To število dni so razdelili na dvanaest mesecev po trideset dni. Pet preostalih dni so dodali ob koncu leta, a izkazalo se je, da tudi ta koledar ni točen. Vsako leto jim je četrtna dneva ostala preveč, zato so poleg sončnega leta upoštevali še lunino leto, predvsem zaradi verskih praznikov. To dvojno štetje pri verskih praznikih velja še danes (npr. veliko noč določa lunin koledar).

Egipčanski zvezdoslovec Ptolemej je končno razdelil dan na 24 ur in ure na 60 minut, pri čemer je napačno trdil, da se Sonce vrti okrog Zemlje. To njegovo zmoto je že v tretjem stoletju pred našim štetjem popravil Asristarh z otoka Samosa, vendar je srednjeveška Evropa to njegovo trditev spregledala.

Rimljani so sprva upoštevali lunine mene za osnovo svojemu koledarju. Romulovo leto je štelo deset mesecev, kralj Numa, ki je živel v 6. stoletju pred našim štetjem, pa je uvedel 12 mesecev. Rimsko leto se je začelo 1. marca z nastopom pomladi.

Zmedi s koledarjem je naredil konec rimski vojskovodja Julij Cezar, leta 46. pr. n. št. Koledar, ki je bil izdelan po njegovem ukazu, jemlje za osnovo sončno leto, dolgo 365 dni in 5 ur. Tako smo dobili leto z enakim številom mesecev in dni, kot ga imamo danes.

Leto 46 pr.n.št., ko je bila izvedena Cezarjeva »koledarska« reforma, je dobilo ime »leto zmede«, saj je to leto štelo 445 dni. To leto je premostilo vse koledarske napake in razlike, ki so se nabrale skozi stoletja do tedaj.

Koledar, ki ga je uveljavil Julij Cezar, se še danes imenuje julijanski koledar in sedmi mesec v letu ima ime po Juliju Cezarju - julij. Julijanski koledar je sprejela vsa Evropa. Čas pa je pokazal, da tudi julijanski koledar ni povsem točen. Natančni izračuni so zmerili trajanje leta na 365 dni, 5 ur, 48 minut in 46 sekund.

V času vladanja papeža Gregorja XII (1572 – 1585) je koledarsko leto že za deset dni zaostajalo za sončnim letom. Tako velike razlike so se od Cezarjevega časa nabrale v koledarju. Začetek pomladi, ki je bil po koledarju 21. marca, je bil dejansko 11. marca. To razliko je papež Gregor izbrisal tako, da je leta 1582 črtal deset dni iz koledarja (5. oktobru je sledil 15. oktober).

Gregorjanski koledar so sprejele vse krščanske države, vendar so pravoslavne države čas praznikov obdržale po starem – še danes praznujejo praznike trinajst dni za katoliškim koledarjem.

IMENA MESECEV

Imena mesecev so Rimljani imenovali po svojih bogovih in cesarjih ali pa po zaporedni številki. Mi, Slovenci, ki smo poljedeljsko ljudstvo, pa smo v imena mesecev vložili dogajanja na poljih, v gozdovih, na travnikih, v sadovnjakih in v vinogradih.

JANUAR - PROSINEC

Januar je dobil ime po rimskem bogu Janusu – bogu začetka in konca. Janus je imel dva obraza – z enim je gledal naprej v prihodnost, z drugim pa nazaj v preteklost. Ko so Rimljani začeli kako vojno, so odprli vrata Janusovega templja, ob koncu vojne pa so jih zaprli.

Slovensko ime prosinec »prosi proso«, saj je bil januar lačni zimski mesec, poln želja po prosu. Proso z obiljem svojih zrn je davni simbol blaginje.

FEBRUAR – SVEČAN

V besedi februar se skriva rimski praznik očiščevanje »febra«. Pred prihodom novega leta se je bilo treba obredno »očistiti«. Rimljani so po starem koledarju začeli leto 1.

marca. Februar, ki je bil poleg januarja naknadno dodan staremu rimskemu koledarju, je bil zadnji mesec v letu in tako zanj ni ostalo dovolj dni in je postal najkrajši mesec v letu.

Slovensko ime svečan povezujemo z besedo sveča – pa naj bo narejena iz voska ali iz ledu, za obe sveči je v mrzlem in temnem zimskem mesecu pravi čas.

MAREC – SUŠEC

Stari rimski koledar je začel leto s pomladjo. Prvi mesec v letu je bil zato marec. Bojevitimi Rimljani so prvi mesec v letu posvetili bogu vojne Marsu.

Slovensko ime za marec je sušec in pomeni čas, ko zemlja pije snežnico, se začne sušiti in se pripravljati na pomladno rast.

APRIL – MALI TRAVEN

Latinska beseda »aperire« pomeni odpreti. V aprilu se zemlja »odpira« v novo rast. Tudi slovensko ime - mali traven – govori o mladem, novem, malem zelenju po gozdovih, travnikih in poljih.

MAJ – VELIKI TRAVEN

Maja je bila rimska boginja pomladi in rodovitnosti. Rimljani so jo počastili tudi tako, da so najlepšemu mesecu v letu dali njeno ime. Tudi slovensko ime tega pomladnega meseca pomeni isto: bujno pomladno rast.

JUNIJ – ROŽNIK

Juniju je dala ime Junona, boginja neba, žena Jupitra, najvišjega rimskega boga. Z Jupitrom in Junono so Rimljani zamenjali Zeusa in Hero, ko so grške bogove kopirali in »preselili« na svoje ozemlje. Slovensko ime rožnik označuje mesec, ko polja in travniki dehtijo od tisočerih rož.

JULIJ – MALI SRPAN

V juliju se je rodil rimski vojskovodja Julij Cezar, ki pa se ni ukvarjal le z vojnami. Med drugim je dal prenoviti stari rimski koledar. Novi, julijanski koledar, je imel dvanajst mesecev in je v Evropi veljal več kot 1500 let. Za našega kmeta je visoko poletje čas žetve s srpom, od tod ime meseca v visokem poletju - mali srpan.

AVGUST - VELIKI SRPAN

Leta 27.pr.n.št. je prvi rimski cesar Octavianus, nečak Julija Cezarja, dobil od rimskega senata vzdevek – Augustus, kar pomeni Vzvišeni. Avgustov stric, Julij Cezar, ki je dal prenoviti stari rimski koledar, je ovekovečil svoje ime v sedmem mesecu koledarja. Tudi Avgust je hotel svoje ime videti v koledarju in še več kot to. Zahteval je, da ima tudi njegov mesec 31 dni, čeprav bi moral imeti 30 dni, ker ima po koledarskem redu vsak drugi mesec 31 dni.

V poljedeljski deželi, kot je naša, osmi mesec v letu pomeni čas velike žetve s srpom – veliki srpan.

SEPTEMBER – KIMOVEC

Septem v latinščini pomeni sedem. September je bil sedmi mesec po starem rimskem koledarju, ki je imel le deset mesecev in se je začel z marcem. Slovenski kimovec je dobil ime po sadju, ki je v tem jesenskem mesecu zrelo in »kima« na vejah sadnega drevja.

OKTOBER – VINOTOK

Octo v latinščini pomeni osem. Po starem koledarju je bil oktober osmi mesec. Za našega vinogradnika je vinotok mesec, ko »vino teče« v sode v času vesele trgatve.

NOVEMBER – LISTOPAD

Po starem rimskem koledarju je bil november deveti mesec. Beseda novem v latinščini pomeni devet. Po našem koledarju je november enajsti mesec. Ime mu je listopad. To je čas, ko se narava pripravlja na zimsko spanje in listje pada z dreves.

DECEMBER - GRUDEN

Decem – v latinščini deset – deseti mesec po starem rimskem koledarju. Naš kmet je v zadnjem mesecu leta opazoval zemljo in videl, da pozimi zaledenela v grude leži po polju – odtod ime gruden.

Sedaj, ko poznamo zgodovino, pa se bomo naučili uporabljati koledar na različnih mestih (na računalniku, na internetu, mobilnem telefonu), vendar v naslednji številki revije Rikoss.

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: **Kako za vedno izbrisati datoteke, Arhiviranje in obnova e-pošte in stikov**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

[Pošljí komentar](#)

57. Kako za vedno izbrisati datoteke

Prav gotovo ste si kdaj želeli, da določenih datotek oziroma map ne bi nihče nikoli več videl. Morda pa kdo še vedno ne ve, da če ste datoteko izbrisali oz. premaknili v koš ter kasneje datoteko izbrisali še iz koša, se podatki še niso popolnoma izbrisali. Do njih se je še vedno dalo priti, kot smo si v naših NAMIGIH IN NASVETIH že ogledali. Če se želite znebiti določenih datotek ali map za vedno, obstaja za ta namen kar nekaj programskih orodij.

Eno takšnih je orodje, ki nosi ime Eraser, ki je zelo enostavno za uporabo in obenem tudi popolnoma brezplačno. S pomočjo Eraserja bodo vaše datoteke za vedno izbrisane oziroma natančneje rečeno prepisane. Orodje sicer omogoča kar nekaj metod izbrisanja (prepisovanja), a si bomo mi ogledali najbolj osnovno in sicer v operacijskem sistemu Windows (Win 7, Win XP in nekateri drugi).

Odpravimo se na spletno stran <http://www.pcworld.com/downloads/file/fid.22963/>, od koder si naložimo orodje Eraser. Na tem naslovu boste našli 32-bitno različico.

Trajno izbrišemo datoteko (ali mapo) tako, da jo kliknemo z desno miškinotipko ter izberemo Erase. To je vse!

Povezava: [Eraser](#)

58. Arhiviranje in obnova e-pošte in stikov

Ta navodila se nanašajo na Outlook 2007 in 2010 in se ne nanašajo na arhiviranje podatkov o poštnem računu (kot so gesla, nastavitve strežnikov ipd.). Te je namreč veliko lažje ponovno sestaviti. Raje se osredotočimo na kreiranje varnostnih kopij in obnovitev podatkov za datoteke, ki jih je težje obnoviti, npr. elektronska sporočila v poštnem predalu in stiki.

Arhiviranje in obnova elektronske pošte nam bo npr. prišla prav, če moramo iz kakršnega koli razloga programski paket Office na novo naložiti, saj pri tem seveda izgubimo vso elektronsko pošto in stike. Varnostno kopiranje Outlook datotek v bistvu ni nič drugega kot kopiranje datotek na varno mesto. Najtežji del pri tem je priti do teh datotek. Pa vendar tudi to ni posebej težko.

Postopek arhiviranja je naslednji:

– Če uporabljate Outlook 2007, izberite "Orodja" in nato "Nastavitve računa". Za različico 2010 kliknite jeziček "Datoteka", nato možnost "Info" na levi strani, "Nastavitve računa" in "Nastavitve računa" še enkrat.

- V obeh različicah vas bo pripeljalo do pogovornega okna za nastavitve računa, kjer morate klikniti na jeziček "Podatkovne datoteke". Izberite svoj Outlook »personalfolder« in kliknite na gumb "Odpri mapo" (verzija 2007) ali "Odpri lokacijo datotek" (2010).
- Mapa, ki vsebuje Outlookove datoteke z vašimi podatki, se bo odprla v novem Explorer pogovornem oknu.
- Vrnite se v Outlookov vmesnik, zaprite pogovorno okno "Nastavitve računa" in zaprite Outlook.
- Vrnite se na okence Explorerja in skopirajte datoteke na vaše varno mesto, kot je npr. kakšen zunanji disk ali USB ključek. Outlookovi podatki so sedaj arhivirani.

Postopek obnove pa je naslednji:

- Odprite Outlook in zaženite čarovnik za uvoz in izvoz. V Outlooku 2007 izberite "Datoteka" in nato "Uvoz in izvoz". V Outlooku 2010 kliknite jeziček "Datoteka", nato na levi strani možnost "Odpri" ter izberite opcijo "Uvoz".
 - Ko se vam čarovnik zažene, izberite "Uvoz iz drugega programa ali datoteke" in kliknite "Naprej".
 - Za vrsto datoteke izberite "Datoteka osebnih map (.pst)".
 - Ko kliknete "Naprej", kliknite gumb "Prebrskaj" in poiščite vašo arhivsko mapo.
 - Izberite ustrezno datoteko (Outlook oz. Outlook.pst če imate v Windowsih nastavljeno prikazovanje končnic).
 - Ko greste nato skozi preostanek čarovnika, izberite "PersonalFolders" in se prepričajte, da je obkljukana opcija "Vključi podmape".
- To je vse. Vaši podatki so obnovljeni.

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: **Samsung Galaxy Tab** dostopen tudi slabovidnim

Avtor: *Robert Hrovat Merič*

L: A.K.

[Pošlji komentar](#)

V preteklem tednu sem imel možnost testirati Samsung Galaxy Tab, tablični računalnik in telefon v enem. Osredotočil sem se bolj na uporabo naprave kot tablični računalnik oziroma natančneje rečeno kot bralnik elektronskih knjig. Naprava ima 7" LCD zaslon, občutljiv na dotik, kar se mi zdi ravno prava velikost za branje besedil. V tehnične podrobnosti naprave se ne bom spuščal. Naj samo omenim, da ima Galaxy Tab do 32 GB spomina z SD kartico, 8 MP kamero, kar zadostuje za precej kvalitetne slike. Vgrajene ima tudi zvočnike, priključek za slušalke ter mikrofona.

Zaslon:

Kot sem že omenil, se mi zdi zaslon ravno prav velik za branje. Je zelo dobro kontrasten in osvetljen. Samo osvetlitev zaslona se da spreminjati, od zelo temne do zelo svetle. Odzivnost zaslona pa je malo slabša. Včasih je potrebno večkrat potegniti po zaslonu, da se kaj zgodi.

Uporabniški vmesnik:

Uporabniški vmesnik je Android, verzija 2.2. Je enostaven za uporabo, saj so na zaslonu dovolj velike ikone. Problem pa je še kar majhna pisava pod ikonami. Obstaja nekaj programov, ki omogočajo zamenjavo domačega zaslona, povečavo črk ter zamenjavo pisave. Sliši se lepo, vendar v praksi se črke preveč povečajo in se ne prilagodijo zaslonu (če je besedilo v dveh vrsticah ali predolgo, ga odreže). Je sicer uporabno, vendar bi bilo lahko boljše.

Meni za aplikacije je pregleden, vendar kot sem že omenil, so tudi tu razmeroma majhne črke in za močno slabovidne je zadeva skoraj neuporabna.

Same menije in nastavitve programov se da povečati s programom Text Enlarger, kjer lahko nastavimo

velikost pisave po želji. S tem se črke dovolj povečajo, vendar se potem nekatere aplikacije ne zaženejo.

Uporabniški vmesnik z aplikacijo TalkBack omogoča govorno podporo, vendar le-ta v celoti ni podprta, je pa v pomoč slabovidnim toliko, da ni potrebno brati vseh navodil na zaslonu. Govorna podpora prebere tudi obvestila na zaslonu (recimo nova pošta, nov SMS, kdo vas kliče,...). Uporabniški vmesnik je v slovenskem jeziku, lahko pa nastavimo tudi drug jezik.

Uporabnost:

Samsung Galaxy Tab je zelo uporaben, saj ima na izbiro ogromno aplikacij, ki si jih lahko naložimo s pomočjo Androidove trgovine. Izbiramo lahko kar med 100 000 različnimi aplikacijami.

Galaxy je ravno prav majhen, da najde prostor v vsakem malo večjem žepu in še tako majhni ženski torbici. Ne gre pa zanemariti njegove teže, saj znaša 385 g, kar ni tako malo, seveda pa vseeno manj kot kakšen netesnik.

Povezljivost:

Za internet lahko uporabljamo brezžično povezavo (WiFi) ali mobilno internetno povezavo (3G). Če pa želimo prenašati datoteke, ga z računalnikom povežemo z USB kablom, ali pa uporabimo Bluetooth povezavo. Če uporabljamo WiFi in 3G povezavo, je slabost, ker uporabnika naprava ne opozori, ali je povezan na WiFi omrežje, ali pa na 3G. To je slabo v primeru, ko imamo na mobilnem internetu recimo zakupljenih 100 MB prenosa in se lahko kaj hitro znajdemo v astronomskem računu za mobilne.

Baterija:

Baterija je klasična (4000 mAh), kar omogoča uporabo približno 1 dan (okrog 8 ur dela). Seveda pa je trajanje baterije odvisno od tega, kako svetel je zaslon, katere povezave uporabljamo (WiFi, 3G, GPS).

Programi:

Namestil sem si kar nekaj programov. Predvsem sem se usmeril v bralnike elektronskih knjig. Programov za Android v slovenščini ni ravno veliko, a sem jih vseeno nekaj našel. Lahko pogledamo vreme po Sloveniji, železniški vozni red, čas prihoda avtobusov LPP-ja, slovar, ...

Obstaja tudi aplikacija za časopis Dnevnik in Večer. Povečava črk je omejena, tako jih lahko povečamo samo dvakrat, kar pa je še vedno premalo za branje.

The screenshot displays two mobile applications side-by-side. The left application, 'Dnevnik', shows a news article titled 'Karl Erjavec poziva tožilko k predaji'. The right application, 'Večer', features a large headline 'Eksplodirala vrgla stanovalce iz postelj' (Explosion threw residents out of beds) with a corresponding photograph of a multi-story building. Both apps have a 'My Library' button at the top and a 'Page' indicator at the bottom. The text on the right side of the image is a transcription of the article content from the 'Večer' app.

Eksplodirala vrgla stanovalce iz postelj
Enajst stanovanj v stavbi na Prevaljah trenutno neuporabnih, motena tudi zdravstvena oskrba.

“Nič! Epiloga ni. Bilo je veliko pompa, od parlamentarne preiskave do sodnih fars, na koncu pa so rabili nagajeni in žrtve kaznovane.” Še temi besedami je zaokrožil današnje, deseto obletnico primera Petek nekda nji Večerov novinar in sedaj nji državnozborski posla nec Mi ro Petek, ki tokrat pr vič ne skriva velikega razočaranja nad raziskovanjem koroskega zločina, v katerem je ne samo slovenska, ampak tudi mednarodna javnost pred desetimi leti prepoznala “mafijški obračun z novinarstvom” na Slovenskem. Kljub ta kim prepoznavam ostaja brutal ni napad na našega nekdanjega koroskega novinar ja neraziskan.

“Zelo sem razočaran s sodno potjo primera Petek. V politiki ko sem šel, misleč, da bo moj glas pospešil pot v spodobno demokracijo in prav no državo. Po sedmih letih sem razočaran. Najbrž sem bil tudi naiven, ko sem mislil, da bo šlo hitreje.” Ko se Petek ozira nazaj na preiskovanje tega primera, ne vidi nikjer nič drugega “kot napa ko na napa ko”. Ali za radi nesposobnosti ali načr tno, tega ne ve. Ve pa, da so ljudje spreminjali pričanje, ker se je iz

Dnevnik
pregled strani

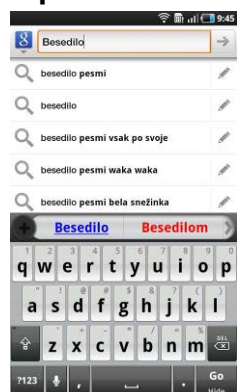
Dnevnik
branje članka

Večer
pregled strani

Večer
branje članka

Tudi ostale aplikacije se ravno ne odlikujejo z možnostjo dovolj velike povečave. Zanimivo pri Galaxy Tabu je brskanje po internetu, saj lahko stran, po kateri brskamo, precej približamo in preberemo želeni članek. Pomaga pa nam lahko tudi angleška govorna sinteza, ki prebere članke na spletnih straneh. Možno je uporabljati tudi srbsko sintezo z govorno sintezo eSpeak, ki zadovoljivo bere slovenska besedila.

Tipkovnice

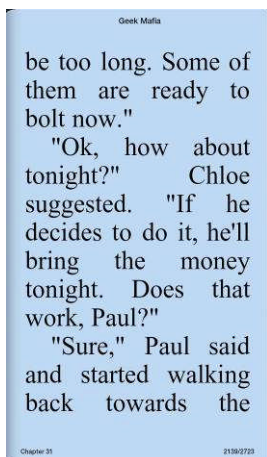

Ena izmed poglavitnih zadev je tipkovnica. Seveda klasične tipkovnice pri tabličnih računalnikih ni. Je samo virtualna tipkovnica na zaslonu. Privzeta je Samsungova tipkovnica, ki je dovolj kontrastna, vendar ne vsebuje šumnikov. Za ta namen je bila razvita tipkovnica "tipke.si", ki vsebuje slovenske črke, vendar pa je manjša od Samsungove in premalo kontrastna. Preizkusil sem kar nekaj različnih tipkovnic in najboljša se mi je zdela tipkovnica SlideIT, ker je najbolj kontrastna in ima velike črke. Slovenke črke so dosegljive če dalj časa držimo tipke c, z in s.

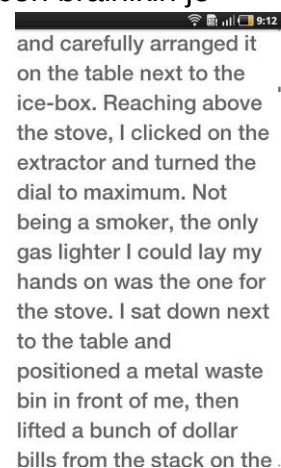
Bralniki elektronskih knjig

Na operacijski sistem Android lahko namestimo vse vrste bralnikov elektronskih knjig. Od Amazon Kindla, Nooka, Wadpada, Koba, Googleove knjige, do najrazličnejših bralnikov knjig in PDF dokumentov.

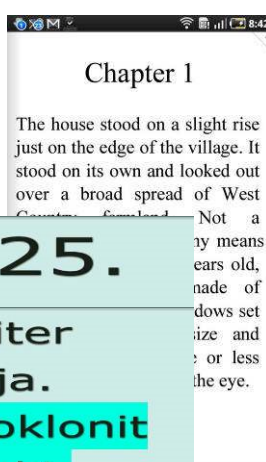
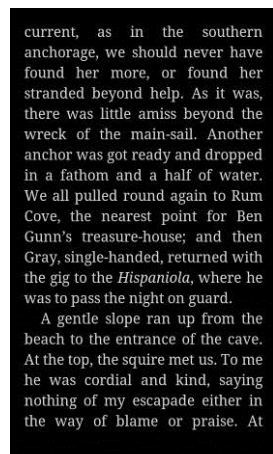
Največ sem uporabljal Nook in Amazon Kindle. Knjig v angleščini in tudi v drugih jezikih je na voljo ogromno. Večina je brezplačnih, tiste, ki pa jih moramo kupiti, se gibljejo od enega do dvajset evrov. V obeh bralnikih je kontrast, postavitev tip pisave, razmik branje je enostavno. kot liste v običajni lastnost je, da v bralnikih ne moremo debeline pisave ter povečave, ki je izbiramo samo med

Amazon Kindle
Google E-knjige

Barnes&Noble Nook
Watpad

Zato obstaja aplikacija Moon+ Reader, s katero lahko beremo knjige, prenesene iz Nook-a

Sreda, 25.
obeležit prehiter
konec življenja.
Prišla se je poklonit
bratovi ljubimki,
ženski, ki je ni nikoli
videla, in podpret

ter ostalih bralnikov elektronskih knjig. Ta bralnik se odlikuje po tem, da lahko prenesemo knjigo z EIS-a (Elektronski Informacijski Sistem zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije), si jo naložimo na bralnik, si ustrezno povečamo ter spremenimo pisavo in začnemo brati knjigo. Druga prednost tega bralnika je, da lahko angleško knjigo beremo tudi z zvočno sintezo, kar omogoča precej hitrejšo branje. V vseh bralnikih e-knjig si lahko podčrtujemo stavke, dodajamo opombe, pogledamo besede v slovar ter se hitro premikamo po poglavjih in podpoglavjih. Pri nas obstaja malo elektronskih knjig, ki jih lahko kupimo. Največjo izbiro ima založba Ruslica. Ostale knjige pa so na voljo v PDF obliki, ki jih ta naprava brez problema odpre, če namestimo PDF pregledovalnik (Acrobat Reader). Tudi pri pregledovanju svojih osebnih dokumentov nimamo problema, saj obstaja ThinkFree Office ali OfficeSuite, s katerim pregledujemo dokumente.

Cena

Samsung Galaxy Tab je kar drag. Je v cenovnem razredu iPad-a. Lahko pa ga dobimo pri Simobilu ali Mobitelu z vezavo na naročniški paket, kar je dosti ceneje.

Zahvala: Zahvaljujem se družbi Mobitel d.d., ki mi je omogočila testiranje.

Ljubljana, 3.3. 2011

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: Izšel novi talks 520.3, I-Net prehaja v Banko IN, Uporabniku prijazna spletna banka, Mobilniki Nokia z operacijskim sistemom Windows Phone 7?, Povečajmo število prenosov datotek v spletnem brskalniku Mozilla Firefox, Razvezan dostop za Telekomovo optično omrežje

Avtor in sodelavec: *Boštjan Štefanič*

L: A.K.

[Pošlj komentar](#)

Izšel je novi talks 520.3

Talks je program, ki uporabnikom z okvaro vida na mobilnih telefonih omogoča povsem samostojno uporabo le teh, saj so vse informacije iz zaslona posredovane v govorni obliki, v brajevi pisavi ali povečavi na zaslonu mobilnega telefona. Podjetje Nuance je 8. februarja ponudilo za prenos novo različico programa Talks 520.3_signed.

Novost, ki se je boste verjetno razveselili, je ta, da ima tokratna različica podporo pri ovi zemljevidih. Odkar se je aplikacija preimenovala in grafično spremenila, je Talks ni podpiral. Sedaj jo podpira in prav tako bere vse ikonce. Tudi navigacija po tem je dostopna slepim in slabovidnim. Kdor ima licenco za program kupljeno, ga lahko enostavno prenese, starega zbriše in namesti brez kakršnih koli težav novega. To pa velja za tiste, ki ste licence kupili po 13. novembru 2007.

Talks lahko prenesete iz spletne strani: <http://www.talknav.com/buy.php> prav tako ga na tem naslovu lahko online kupite. Lahko pa se odločite za nakup pri zastopniku za Slovenijo, ki je Urbit D.O.O. <http://www.urbit.si>

Vir: Boštjan Štefanič

I-Net prehaja v Banko IN

"Pred nami so novi izzivi, nova spoznanja, novi trendi, ki narekujejo spremembe pri elektronskem poslovanju z banko. Teh sprememb boste deležni tudi vsi uporabniki elektronske banke i-Net. Bodite del prihodnosti in spoznajte prednosti Banke IN prve osebne banke na spletu," pravijo v Banki Koper.

Na podlagi zadovoljstva obstoječih uporabnikov Banke IN ter vse večjega zanimanja novih, so se v Banki Koper odločili, da postopoma opustijo poslovanje preko elektronske banke i-Net in vsem njihovim uporabnikom elektronskih bančnih storitev ponudijo najboljše, kar je ta trenutek možno. Nekateri se bodo težje poslovili od uveljavljene blagovne znamke i-Net, ki je že 12 let sinonim za uporabnikom prijazno elektronsko poslovanje, vendar ima Banka IN še bolj svetlo prihodnost, saj omogoča več možnosti kot spletna poslovalnica.

Uporaba i-Net banke bo možna le do 31.3.2011, zato vabijo vse uporabnike i-Net, da si prehod uredite čim prej in s tem med prvimi zakorakate v novi elektronski bančni svet. Naj dodam še, da je banka in za slepe povsem pregledna, zato komitenti banke Koper lahko brezskrbno opravite zamenjavo, v kolikor tega še niste storili.

Vir: <https://www.bankain.si> in izkušnje uporabnika.

Uporabniku najbolj prijazna spletna banka

Spletno mesto Abanke se je v "Analizi slovenske bančne panoge na spletu 2010" uvrstilo na prvo mesto med slovenskimi bankami in tako prejelo naziv uporabniku najbolj prijazna spletna banka. Analizo najbolj prijaznih spletnih bank že od leta 2006 opravlja svetovalno analitična družba Elaborat, ki na vsakem spletnem mestu analizira vrsto dejavnikov uspeha, ponudbo za uporabnike in izvede primerjavo med njimi.

V poročilu je navedeno, da so prva tri spletna mesta slovenskih bank za zgled ostalim, predvsem glede enostavne uporabe in preglednosti. Abanka se je v sodelovanju s podjetjem SRC uvrstila na prvo mesto med slovenskimi spletnimi bankami, saj je že prej bogato vsebino zdaj predstavila v čistejši in preglednejši podobi.

SRC je namreč v septembru prenovil celotni spletni portal Abanke, ki vključuje spletno mesto Abanke, spletno banko Abanet, pregled poslovnega sodelovanja in spletna mesta vseh odvisnih družb. Novi portal je zasnovan na uporabi sodobnih tehnologij in upošteva nove trende pri oblikovanju spletnih mest. Informacije so dostopne na hiter, enostaven ter uporabniku prijazen način.

Vir: Računalniške novice

Mobilniki Nokia z operacijskim sistemom Windows Phone 7?

Raziskava analitske hiše Canalys, ki je bila opravljena januarja letos, je pokazala, da je v zadnjem trimesečju lanskega leta zdaleč najbolj blestel mobilni operacijski sistem Android. In to še ni vse. Googlovemu mobilnemu sistemu je kot prvemu nasploh uspelo odvzeti vodilni položaj podjetju Nokia. Trgovcem je v omejenem obdobju namreč uspelo prodati kar 33,3 milijonov pametnih mobilnih telefonov z operacijskim sistemom Android. Ti danes obvladujejo skupno 33 odstotkov svetovnega trga. Podjetje Nokia z 31 milijoni prodanih aparatov in 30,6 odstotnim tržnim deležem zaseda »še« drugo mesto.

Raziskava analitske hiše Canalys je dejansko pokazala, da je Nokia v razmeroma kratkem času izgubila vodilni položaj in to predvsem na račun tehnološke zastarelosti svojih izdelkov. Mobilni operacijski sistem Symbian se namreč ne more več kosati s sodobnimi mobilnimi sistemi, kot sta na primer Android in iOS. Poleg tega je njihov najnovejši mobilni sistem Symbian^3 konec lanskega leta celo povzročil, da so se pametni mobilni telefoni Nokia N8 brez razloga izključili in jih ni bilo mogoče več vključiti.

Ker uporabnike kot za stavo izgublja še mobilni operacijski sistem Windows Mobile oziroma Windows Phone, ne presenečajo najnovejše spletne govorice, da naj bi se podjetje Nokia že dogovorilo z Microsoftom o možnosti namestitve mobilnega operacijskega sistema Windows Phone 7 na njihove nove pametne mobilne telefone. Na podlagi dogovora naj bi finski gigant novi operacijski sistem pridobil povsem brezplačno. Poleg tega naj bi s tem dobil še »avtocesto« do

večjega tržnega deleža v ZDA in možnost zmanjšati svoje izdatke za raziskave in razvoj kar za dobro milijardo evrov.

Vir: Računalniške novice

Povečajmo število prenosov datotek v spletnem brskalniku Mozilla Firefox

Z današnjimi spletnimi brskalniki lahko iz enega spletnega vira prenašamo le omejeno število datotek. Medtem ko smo pred časom lahko prenašali le do dve datoteki naenkrat, se je število prenosov s spletnim brskalnikom Mozilla Firefox 3.0 povečalo na šest.

V kolikor razpolagate z zelo zmogljivo širokopasovno povezavo in bi želeli sočasno prenašati večje število datotek (kot 6), lahko to s pomočjo spletnega brskalnika Mozilla Firefox 3.0 izvedete na sila enostaven način. V naslovno vrstico najprej vtipkajte ukaz »about:config« (brez narekovajev) in izbiro kljub opozorilu »To lahko uniči vašo garancijo« potrdite s klikom na gumb »Vseeno nadaljaj«.

V okno »Filter« vpišite niz »network.http.m« ter na nastavitveno vrstico "network.http.max-persistent-connections-per-server" dvokliknite z miško. V okno preprosto vpišite želeno število sočasnih datotek za prenos ter želeno vrednost potrdite s klikom na gumb »V redu«. In to je to!

Vir: Računalniške novice

Razvezan dostop za Telekomovo optično omrežje

Vsi uporabniki, ki do sedaj nismo mogli izbrati drugega ponudnika kot Telekom Slovenije za optično omrežje, bomo kmalu imeli možnost izbrati konkurenčne pakete za internet, telefonijo in televizijo. Podlaga za spremembo je pred kratkim izdana obvezujoča odločba Agencije za pošto in elektronske komunikacije (APEK). Na podlagi odločbe bo namreč moral Telekom Slovenije omogočiti dostop do svoje optike še drugim operaterjem.

APEK je svojo odločitev sprejel na podlagi analize, ki je pokazala, da je v Sloveniji izkoriščenih le slabih 20 odstotkov optičnega omrežja. Z razvezanim dostopom naj bi se izkoriščenost v razmeroma kratkem času močno povečala, saj bodo lahko uporabniki preko Telekomovega optičnega omrežja izbrali še storitve, ki jih ponujajo konkurenčni operaterji. Čeprav bodo morali ti Telekomu Slovenije plačati za uporabo njegovega optičnega omrežja, naj bi bile njihove storitve kljub temu cenovno ugodnejše.

Vir: Računalniške novice

[Na vrh](#)

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva.

Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave.

V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo ali je ne bi želeli več dobivati, vas prosimo, da nam sporočite in IZBRISALI vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, [pišite na uredništvo](#).

© 2002-2011, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)